

Liikenne- ja viestintäministeriö

**LVM:n lausuntopyyntö 4.4.2013 LVM/1353/03/2011
HALLITUKSEN ESITYS -LUONNOS TIETOYHTEISKUNTAKAAREKSI**

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi tietoyhteiskuntakaareksi.

Puolustusministeriö toteaa, että luonnoksen ehdotukset ovat valtaosin perusteltuja.

Puolustusministeriö lausuu asiasta puolustushallinnon osalta seuraavaa:

1. Yleistä

1.1. Lain soveltamisala

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota ehdotetun lain soveltamisalaan. Voimassa olevassa radiotaajuuksista ja telelaitteista annetussa laissa (1015/2001) säädetään 3 §:n 1 momentissa puolustusvoimia koskevista poikkeuksista. Momentissa mainitut pykälät eivät koske puolustusvoimia tai rajavartiolaitosta niiden harjoittaessa sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvää radioviestintää eikä niiden yksinomaan sotilaallisessa maanpuolustustarkoituksessa hallinnassa pitämiä radiolaitteita.

Lisäksi edellä sanotun lain 3 §:n 2 momentissa on lueteltu soveltamisalanpoikkeukset, jotka koskevat vieraan valtion sota-alusta, sotilasilma-alusta tai muun yksinomaan valtion tarkoitukseen käytettävän ilma-aluksen radiolaitteita.

Puolustusministeriö esittää, että tietoyhteiskuntakaareen lisättäisiin vastaavat puolustushallintoa ja rajavartiolaitosta koskevat soveltamisalan rajaukset.

1.2. Varautuminen poikkeusoloihin ja valmiussuunnittelu

Puolustusministeriö pitää kannatettavana luonnoksessa esitettyjä velvollisuuksia teleyrityksille, joiden olisi nykyistä tarkemmin määriteltävä ja dokumentoitava kriittisimmät järjestelmänsä. Teleyritysten olisi myös suunniteltava niiden ylläpitoa häiriötilanteissa.

Lisäksi puolustusministeriö kannattaa sitä, että keskeisimmät verkonvalvomoita ja muita kriittisiä järjestelmiä olisi jatkossa ylläpidettävä Suomesta käsin tai niiden olisi oltava palautettavissa takaisin Suomeen.

Puolustusministeriö korostaa valmiussuunnittelun ja poikkeusoloihin varautumisen tärkeyttä. Luonnoksen 296 §:ssä säädettäisiin Viestintäviraston osallistumisesta valmiussuunnitteluun. Lisäksi Viestintäviraston olisi valvottava ja kehitettävä alan teknistä varautumista poikkeusoloihin.

Puolustusministeriö esittää, että Viestintäviraston ja puolustusvoimien välistä yhteistoimintaa valmiusasioissa tulisi kehittää edelleen, etenkin taajuustoimialan osalta.

16.5.2013

FI.PLM.2013-2655
333/00.04.00/2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Puolustusministeriö huomioi, että annettava laki on linjassa 1.3.2012 voimaan tulleen valmiuslain (1552/2011) kanssa.

1.3. Tietoyhteiskuntakaaren ja kansallisen kyberturvallisuusstrategian liittymäpinnat

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota valtioneuvoston 24.1.2013 antamaan periaatepäätökseen Suomen kyberturvallisuusstrategian ja tietoyhteiskuntakaaren liittymäpintoihin. Osana kyberturvallisuusstrategian toimeenpano-ohjelmaa kartoitetaan nykyistä lainsäädäntöä sekä lainsäädännön kehittämistarpeita. Puolustushallinnon osalta eräänä tavoitteena on se, että puolustusvoimat kykenee suorittamaan lakisääteiset tehtävänsä muuttuneessa toimintaympäristössä.

Puolustusministeriö esittää, että valmisteilla olevan tietoyhteiskuntakaaren ja kyberturvallisuusstrategian toimeenpano-ohjelman liittymäpinnat kartoitettaisiin.

2. Pykäläehdotuksia koskevat huomiot

2.1. Velvollisuus säilyttää tiedot viranomaistarpeita varten (147 §)

Ehdotuksen 147 §:n 1 momentissa viitataan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin rikoksiin. Rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa sovelletaan 1.1.2014 lähtien ensisijaisesti poliisilain (872/2011) 5 lukua.

Lakiehdotuksesta jää epäselväksi, tulisiko pykälässä tarkoitettuja tietoja säilyttää myös rikosten ennalta estämistä ja paljastamista hoitavaa poliisiviranomaisen tai vastaavaa tehtävää hoitavan muun esitutkintaviranomaisen tarpeita varten. Pakkokeinolain (806/2011) 10 luvussa on kysymys toimivaltuuksista rikosten selvittämiseksi, ei estämiseksi.

Puolustusministeriö esittää pykälän 1 momenttiin lisättäväksi viittausta poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin rikoksiin.

2.2. Markkinaehtoinen taajuusmaksu (279 §)

Luonnoksessa esitetään, että Viestintäviraston puolustusvoimien käyttöön määräämistä taajuuksista ruvettaisiin perimään markkinaehtoista taajuusmaksua ja puolustusvoimat ohjattaisiin käyttämään yleiseurooppalaisia sotilastaajuuksia. Puolustusministeriö ymmärtää sääntelyn tavoitteet, mutta näkee ehdotetun mukaiseen sääntelyyn siirtymisen nopeassa aikataulussa erittäin haasteellisenä.

Markkinaehtoisen taajuusmaksun määräämisen perusteet soveltuvat huonosti arvioitaessa puolustusvoimien radiotoimintaa ja siihen käytettävien taajuuksien määrään. Taajuuksia ei käytetä puolustushallinnossa liiketoimintaan eikä niitä käytetä puolustusvoimissa tehottomasti puolustusvoimien lainmukaisten tehtävien hoitamisessa.

Puolustusministeriö on tehnyt liikenne- ja viestintäministeriön kanssa yhteistoimintamuistion 25.3.2010. Sen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö ohjaa Viestintävirastoa varaamaan puolustusvoimien käyttöön yleiseurooppalaisesti sotilaskäyttöön harmonisoituja radiotaajuuksia. Puolustusvoimat pyrkivät vastavuoroisesti vapauttamaan muita kuin yhteistoimintamuistiossa tarkoitettuja taajuuksia siviilikäyttöön. Lisäksi muistiossa sovittiin yksityiskohtaisista neuvotteluista puolustusvoimien ja Viestintäviraston välillä taajuuksien käyttöoikeuksista.

16.5.2013

FI.PLM.2013-2655
333/00.04.00/2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Puolustusvoimien taajuuskäyttö normaalioloissa perustuu alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistehtävien hoitamiseen sekä sodanajan joukkojen koulutus- ja harjoitustoimintaan. Lisäksi reserviläisiin perustuvassa puolustuskyvyssä toimintaa on kyettävä harjoituttamaan vastaavin menetelmin kuin poikkeusoloissa käytettäisiin. Taajuusspektriä tulisi kyetä käyttämään mahdollisimman tehokkaasti niillä taajuusalueilla, joihin hankittu kalusto on tarkoitettu.

Elektroninen sodankäynti asettaa myös erityisvaatimuksia sotilaallisen taajuusspektrin käytölle, jolloin kapeakaistaiset taajuusalueet eivät sovellu sotilaskäyttöön. Sotilaskäyttö vaatii laajakaistaisia lähetteitä tai useita leveällä taajuuskaistalla toimivia pistetaajuuksia.

Puolustusvoimien käyttöön on varattu taajuuksia, joita ei normaalioloissa käytetä, mutta jotka ovat keskeisiä maanpuolustuksen kannalta. Taajuuksien käyttötarve voi syntyä poikkeusoloissa ja normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa. Taajuuksien käyttö tulisi nähdä osana puolustusvoimien tehtävien hoitamista, osana puolustuskykyä.

Puolustusministeriö esittää harkittavaksi 279 §:n 4 momentin muuttamista nykytilaa vastaavaan muotoon:

Markkinaehtoinen taajuusmaksu ei koske puolustusvoimia eikä rajavartiolaitosta niiden harjoittaessa sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvää radioviestintää eikä niiden yksinomaan sotilaallisessa maanpuolustustarkoituksessa hallussa pitämiä radiolaitteita.

Mikäli kuitenkin lakiehdotuksen mukaiseen järjestelmään siirryttäisiin, kuormittaisivat markkinaehtoiset taajuusmaksut puolustusbudjettia. Markkinaehtoinen taajuusmaksu aiheuttaisi lisärahoituspaineita puolustushallinnonalalla ja mahdollisesti puolustushallinnon muiden resurssien karsimista taajuusmaksujen kattamiseksi. Lisäksi ehdotuksesta ei käy ilmi, mihin taajuusmaksuista saatavat lisätulot ohjattaisiin.

Puolustusministeriön näkemyksen mukaan ei ole kannatettavaa kierrättää valtiolle taajuusmaksuista saatavia tuloja puolustusbudjetin kautta.

Ehdotetun 279 §:n 4 momentin tavoitteet toteutuessaan johtaisivat myös siihen, että puolustushallinnossa jouduttaisiin luopumaan joidenkin tärkeiden radiotaajuuksien käyttämisestä. Lisäksi eräiden järjestelmien käyttämisestä jouduttaisiin luopumaan enenaikaisesti. Nopea eteneminen saattaisi myös aiheuttaa tilanteen, jossa korvaavia järjestelmiä ei olisi puolustushallinnon käytettävissä.

Puolustushallinnossa on laadittu suunnitelma muista kuin yleiseurooppalaisista taajuuksista luopumiseksi. Taajuuksista luopuminen tapahtuu laitteiden elinkaaren päättyessä, jolloin järjestelmät korvattaisiin uusilla. Korvaaminen tapahtuisi sovittujen määrärahojen puitteissa eikä lisärahoitusta tarvittaisi.

Puolustusministeriö esittää, mikäli ehdotettu 279 §:n 4 momentti hyväksytään muuttamattomana, että taajuusmaksua koskevassa valtioneuvoston asetuksessa säädettäisiin puolustusvoimille riittävästä siirtymäajasta sekä puolustusvoimien taajuusmaksun kohtuullistamisesta.

16.5.2013

FI.PLM.2013-2655
333/00.04.00/2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

2.3. Taajuusmaksut ja muut radiohallinnolliset maksut (287 §)

Puolustusministeriö toteaa edellä tämän lausunnon kohdassa 2 esitetyin perustein, että taajuuksien käyttö on jo tällä hetkellä tehokasta puolustushallinnossa.

Lisäksi puolustusministeriön näkemyksen mukaan ehdotettu 287 § vaikuttaisi olevan päällekkäinen ehdotetun 279 §:n kanssa, mikäli molempien pykäläehdotusten tavoitteena on tehostaa taajuuksien käyttöä.

Ehdotetun 287 §:n 1 momentista olisikin perusteltua poistaa viittaus "taajuuksien käytön tehostamiseksi". Tämä myös selkeyttäisi 279 §:n ja 287 §:n suhdetta; 279 § koskisi taajuuskäytön tehostamista ja 287 § koskisi hallintomaksujen kattamista.

Puolustusministeriö esittää, että 287 §:n 1 momentista poistettaisiin kohta taajuuksien käytön tehostamiseksi ja momentti muutettaisiin muotoon:

Viestintävirasto perii vuosittain radiolupien ja taajuusvarauksien haltijoilta sekä sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvien taajuuksien hallinnosta taajuuksien käytön tehostamiseksi maksun. Viestintävirasto perii maksuja myös muista sen radiohallintoon liittyvistä julkisoikeudellisista suoritteista.

2.4. Virka-apu (301 §)

Pykäläehdotuksen 1 momentissa on mainittuna viranomaiset, joilta Viestintävirastolla olisi oikeus saada virka-apua.

Puolustusministeriö esittää, että tällaiseksi viranomaiseksi lisättäisiin myös puolustusvoimat.

2.5. Eräiden muiden viranomaisten tiedonsaantioikeus (314 §)

Puolustusministeriö toteaa, että tällä hetkellä puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosasto vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvan laittoman tiedustelutoiminnan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vastaavan laittoman toiminnan ennalta estämisestä ja paljastamisesta. Tällä hetkellä tutkintaosaston oikeudesta käyttää poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja säädetään poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetussa laissa (1251/1995).

Edellä sanotun lain kumoamista koskeva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa (HE 30/2013 vp.) on tällä hetkellä eduskunnan käsiteltävänä. Lakiin siirtyisivät toimivaltuudet salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä.

Puolustusministeriö esittää, että ehdotettuun 314 §:n 1 momenttiin lisättäisiin viittaus sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta annettavaan lakiin.

2.6. Viestintäviraston tietojen saanti- ja luovuttamisoikeus (308 ja 311 §)

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 308 §:ään. Pykälässä säädetäisiin Viestintäviraston oikeudesta saada tietoja viestien välittämistiedoista, sijaintitiedoista ja sisällöistä salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä.

16.5.2013

FI.PLM.2013-2655
333/00.04.00/2013

Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Ottaen huomioon, ettei ehdotettu 241 § sisällä riittävää rajoitusta, ehdotettu pykälämuotoilu vaikuttaisi antavan Viestintävirastolle oikeuden saada pykälässä tarkoitettuja tietoja myös viranomaisverkosta.

Edelleen ehdotetun 311 §:n mukaan Viestintävirastolla olisi oikeus luovuttaa tietoja muussa valtiossa toimivalle viranomaiselle tai muulle taholle, jonka tehtävänä on ehkäistä tai selvittää viestintäverkkoihin ja -palveluihin kohdistuvia tietoturvaloukkauksia.

Puolustusministeriö näkee edellä esitetyn tiedonsaantioikeuden ja luovuttamisoikeuden ongelmalliseksi puolustushallinnossa. Etenkin puolustusvoimien toiminnan kannalta ehdotetuissa 308 ja 311 §:ssä tarkoitettujen tietojen suojaaminen on tärkeää.

Puolustusministeriö esittää, että ehdotettu Viestintäviraston tiedonsaantioikeus ei koskisi puolustusvoimien hallinnoimia tietoverkkoja ja -järjestelmiä mukaan lukien kaupallisille yrityksille ulkoistetut puolustusvoimien järjestelmät.

Kansliapäällikkö

Arto Rätty

Esittelijä

Kosti Honkanen

Tiedoksi Puolustusvoimien pääesikunta
Valtiosihteeri Marcus Rantala
Erityisavustaja Patrik Gayer
Puolustusministeriön resurssipoliittinen osasto